

BERTOLT BREHT: HRONOLOGIJA

1898.

10. februar: Eugen Bertolt Fridrih Breht rođen u Augzburgu, gde mu otac upravlja fabrikom hartije.

1914.

U školskom listu *Di ernte* objavljuje jednočinku *Biblija*.

1916.

Zbog subverzivnog pismenog odgovora na temu *Dulce et decorum est pro patria mori*, preti mu se izbacivanjem iz škole.

Sklapa prijateljstvo sa Kasparom Neerom, koji će kasnije potpisati scenografiju za niz Brehtovih predstava.

1917.

Na Minhenskom univerzitetu upisuje najpre medicinu, a potom filozofiju.

1918.

Stupa u pomoćnu vojnu službu.

Počinje rad na drami *Baal*, zamišljenoj kao odgovor na *Usamljenog* Hansa Josta, i objavljuje antiratnu pesmu „Legenda o mrtvom vojniku“.

1919.

Demobilizacija.

U Minhenu gostuje kao izvođač u političkom kabareu Karla Falentina.

Iz veze sa Paulom Banholcer dobija sina Franka.

1920.

Prvo putovanje u Berlin.

Smrt majke.

Piše pozorišne kritike za augzburški list *Folksvilen*.

1921.

U Berlinu prisustvuje probama Strindbergove *Igre snova* u režiji Maksa Rajnharta.

Piše niz filmskih scenarija, koji ostaju nerealizovani.

1922.

Započinje postavku drame *Paricid* Arnolta Bronena, ali predstavu – zbog Brehtovog sukoba sa glumcima – završava drugi reditelj.

Premijera *Doboša u noći*: najpre u minhenskom pozorištu Kameršpile, a zatim i u berlinskom Dojčes teateru. Za komad dobija Klajstovu nagradu.

Objavljuje *Baal* i ženi se operskom pevačicom Marijanom Cof.

1923.

Rođenje ćerke Hane.

Premijera komada *U džungli gradova* u minhenskom Rezidenc teateru. Premijera *Baala* u lajpciškom Altes teateru.

U Berlinu, u saradnji sa Arnoltom Bronerom, režira dramu Hansa Henija Jana *Pastor Efraim Magnus* (u verziji radikalno izmenjenoj bez saglasnosti pisca).

1924.

Premijera *Edvarda Drugog* Kristofera Marloua u Kameršpileu, u adaptaciji Brehta i Leona Fojhtvangera i u Brehtovoj režiji.

Seli se u Berlin, gde je angažovan kao asistent dramaturga u Dojčes teateru.

U novembru dobija sina Štefana sa glumicom Helene Vajgel.

1925.

Radi na adaptaciji *Dame sa kamelijama* Ferdinanda Bruknera.

Prijateljstvo sa bokserom Samson-Kernerom.

1926.

Prvi put u nekom objavljenom tekstu spominje epsko pozorište.

Premijera komada *Čovek je čovek* u Darmštatu, i *Malograđanske svadbe* u Frankfurtu.

Pohađa predavanja na radničkoj marksističkoj školi u Berlinu.

Upoznaje Valtera Benjamina.

1927.

Objavljuje knjigu pesama *Domaće propovedi* (ili *Kućni molitvenik*), koja sadrži i (nepotpisane) pesme Elizabet Hauptman.

U pozorištu Ervina Piskatora na Nolendorfplacu saraduje na postavci *Švejka* Jaroslava Haška.

Radio emituje Brehtovu adaptaciju *Makbeta*.

Razvod od Marijane Cof.

1928.

31. avgust: premijera *Opere za tri groša*, Brehtove adaptacije *Prosjačke opere* Džona Geja u prevodu Elizabet Hauptman, sa muzikom Kurta Vajla i u režiji Eriha Engela (uz Brehtovo uobičajeno učešće), u pozorištu na berlinskom Šifbauerdamu.

Priča „Beštija“ osvaja prvu nagradu časopisa *Berlin ilustrirte*.

1929.

Režira, sa Jakobom Gajson, *Pionire iz Ingolštata* Mariluize Flajšer u Teateru am Šifbauerdam.

Radio-emisija Brehtovog i Vajlovog *Berlinskog rekvijema*.

28. jula: u Baden-Badenu, izvođenje prvih poučnih komada, *Lindbergovog leta* (kasnije preimenovanog u *Prekookeanski let*) i *Badenskog komada o saglasnosti* (nastalog u saradnji sa Hauptman, Zlatanom Dudovim i Paulom Hindemitom), u Brehtovoj režiji. Rad na *Faceru*.

Premijera *Hepienda* Hauptmanove, sa Vajlovom muzikom i Brehtovim songovima, u Teateru am Šifbuerdam.

Ženi se glumicom Helene Vajgel.

1930.

Premijera komada *Uson i pad grada Mahagonija* (nastalog u saradnji sa Hauptmanovom i Vajlom) u Lajpciškoj operi, *Onaj koji kaže da* (nastalog u saradnji sa Hauptmanovom i Vajlom) u Centralnom institutu za obuku i podučavanje u Berlinu, i *Mera* (nastalog u saradnji sa Hauptmanovom i kompozitorom Hansom Ajzlerom) u berlinskoj Groses špilhaus.

Breht pokreće sudski proces zbog povrede autorskih prava u filmskoj adaptaciji komada *Opera za tri groša*.

Rođenje Barbare, ćerke Brehta i Vajgelove.

1931.

Emitovana Brehtova radio-adaptacija *Hamleta*.

U februaru režira komad *Čovek je čovek*, sa Piterom Loreom u ulozi Gelija Geja.

Premijera filmske verzije *Opere za tri groša*, u režiji G. V. Pabsta.

1932.

Premijera komada *Mati* (po romanu Maksima Gorkog) u Teateru am Šifbuerdam.

Zabranjena originalna verzija filma *Kule Vampe*, za koji je Breht napisao scenario, i na čijoj režiji je sarađivao sa Dudovim. Posle dugotrajnog spora, odobreno je prikazivanje skraćene verzije. Breht putuje u Moskvu na premijeru filma.

Pohađa marksistički seminar Karla Korša.

1933.

Policija prekida premijeru *Mere* u Erfurtu, a skupština Darmštata uskraćuje dozvolu za izvođenje *Svete Jovane od klanica*.

28. februar: Dan posle paljenja Rajhstaga, Breht sa porodicom i nekoliko prijatelja napušta Nemačku. Nastanjuje se u danskom mestu Skovbostrand.

U Parizu se premijerno izvodi balet *Sedam smrtnih grehova*, po Brehtovom libretu i sa Vajlovom muzikom.

1934.

Roman za tri groša je završen i objavljen u Amsterdamu.

Piše poslednji poučni komad, *Horaciji u Kuriaciji*, u saradnji s Margarete Štefin.

1935.

Rad na *Tuiromanu*.

Breht putuje u Moskvu, gde svedoči nastupu kineskog glumca Meija Lan-fanga, a potom i u Pariz, na Međunarodni kongres pisaca.

Nacisti mu u junu oduzimaju državljanstvo.

Potkraj godine duže boravi u SAD, zbog postavke *Majke* u Njujorku.

1936.

Učestvuje na Internacionalnom kongresu pisaca u Londonu.

U Moskvi počinje da izlazi časopis *Reč*, čiji je jedan od urednika Breht.

Uvodi termin *Verfremdungseffekt* (efekat očужdenja) u svoj kritički vokabular.

U novembru se u Kopenhagenu održavaju premijere *Jajoglavih i šiljoglavih* i *Sedam smrtnih grehova*.

1937.

Pariz: premijera jednočinke *Puške gospođe Karar* (napisane u saradnji sa Štefinovom), u režiji Zlatana Dudova, sa Helene Vajgel, na nemačkom jeziku.

1938.

Rad na romanu *Poslovi gospodina Julija Cezara*.

Premijera osam scena iz komada *Strah i beda Trećeg rajha* u Parizu, na nemačkom jeziku.

Londonski *Malik ferlag* objavljuje mu sabrana dela u dva toma.

1939.

U aprilu uzmiče pred nacistima u Švedsku.

Pod pseudonimom Džon Kent, u Stokholmu, sa Rut Berlau postavlja komad *Pošto gvožđe?* u školi za obrazovanje odraslih.

Počinje rad na *Kupovini mesinga*, teorijskom delu u dijaloškoj formi.

Izlaze *Svendborške pesme*.

1940.

U aprilu Breht i porodica beže u Finsku, osam dana nakon invazije nacista na Dansku i Norvešku.

Švajcarski radio emituje Brehtovu dramu *Suđenje Lukulu*.

U saradnji sa Helom Vuolijoki – u čijoj kući je smešten – završava rad na *Gospodinu Puntili i njegovom slugi Matiju*.

1941.

Piše *Zadrživi uspon Artura Uija* (u saradnji sa Štefinovom), i završava *Dobru dušu iz Sečuana* (u saradnji sa Berlauovom i Štefinovom).

Preko Moskve i Vladivostoka stiže u Kaliforniju. Nastanjuje se u Santa Moniku. Druži se sa istaknutim umetnicima kao što su Fojhtvanger, Hajnrih Man, Čarli Čaplin i Čarls Lotn. S potonjim radi na prevodu i postavljanju drame *Galilejev život*.

1942.

Rad na filmskim projektima u Holivudu, među kojima je scenario *I dželatni umiru* (u saradnji sa Džonom Veksljem, koji je potpisan kao autor scenarija).

1943.

Premijera *Dobre duše iz Sečuana* i *Galilejevog života* u ciriškom Šauspilhausu, te filma *I dželatni umiru* (režija: Fric Lang).

U novembru putuje u Njujork, gde sa Vistanom Hjuom Odnom radi na adaptaciji Websterove *Vojvotkinje od Malfija*. Odn i Kristofer Išervud na engleski prevode *Roman za tri groša*.

Završen komad *Priviđenja Simone Mašar* (u saradnji sa Fojhtvangerom).
Sin Frank gine na Istočnom frontu.

1944.

Završava prvu verziju *Kavkaskog kruga kredom*.
Sa Rut Berlau dobija sina, koji umire posle samo nekoliko dana.

1945.

U maju, u Njujorku, nadgleda produkciju *Privatnog života gospodarske rase*, komada sačinjenog od odabranih scena iz *Užasa i bede Trećeg rajha*.

Radi na stihovanoj verziji Marksovog *Manifesta Komunističke partije*.

1946.

Adaptacija *Vojvotkinje od Malfija* počinje da se izvodi u brodvejskom Barimor teatru.
Planovi za povratak u Evropu.

1947.

Premijera verzije *Galilejevog života* na engleskom, sa Lotnom u glavnoj ulozi, u režiji Džozefa Louzija (u saradnji sa Brehtom i Lotnom) u losanđeleskom pozorištu Koronet.

30. oktobar: saslušanje pred Komisijom za suzbijanje antiameričke delatnosti u Vašingtonu. Narednog dana, napušta Ameriku. Seli se u Cirihi.

1948.

Premijera adaptacije *Antigone*, zasnovane na Helderlinovom prevodu tragedije i sa Vajgelovom u glavnoj ulozi, u švajcarskom gradu Kur.

Postavka *Gazde Puntile i njegovog sluga Matija* u ciriškom Šaušpilhausu.

Rad na „Malom Organonu za pozorište“ i komadu *Dani komune*.

Usled odbijanja zahteva vize u američkoj zoni Berlina, odlučuje da se nastani u istočnom delu grada.

Objavljene *Kalendarske priče*.

1949.

11. januar: premijera *Majke Hrabrosti* u Dojčes teateru. Istog meseca, sa Vajgelovom osniva Berlinski ansambl, čija prva predstava – *Puntila* – biva premijerno izvedena 12. novembra u Dojčes teateru (režija: Breht i Engel).

1950.

Vajgelova i Breht stiču austrijsko državljanstvo.

Brehtova adaptacija Lencovog *Tutora* (u saradnji sa Berlauovom i drugima) postavljena u Dojčes teateru.

Članstvo u Akademiji umetnosti.

1951.

Rad na adaptaciji *Koriolana*.

Nagrada za književnost Istočne Nemačke.

26. novembra objavljuje otvoreno pismo umetnicima Zapadne Nemačke, kojim upozorava na opasnosti naoružavanja zemlje.

Izlazi knjiga *Sto pesama*.

1952.

Odlučuje da kupi letnjikovac u Bukovu kod Berlina.

Sa Ervinom Štritmatterom radi na pozorišnoj verziji komedije *Kacgraben*.

1953.

Biva izabran za predsednika PEN centra obe Nemačke.

Javna reakcija na pobunu radnika u Berlinu 17. juna.

U Bukovu radi na komadu *Turandot* i na *Bukovskim elegijama*.

Vajgelova i on prelaze na poslednju adresu, Šauzeštrase 125.

1954.

Berliner ansambl dobija zgradu: dotadašnji Teater am Šifbaurdam. Prva predstava na ovoj sceni je Molijerov *Don Žuan*, u Brehtovoj adaptaciji.

7. oktobar: nemačka premijera *Kavkaskog kruga kredom* u Brehtovoj režiji.

Staljinova nagrada za „mir i razumevanje među narodima“.

1955.

Premijera komada *Johanesa Behera Zimska bitka*, u režiji Brehta i Manfreda Vekverta.

Rad na komadima *Trube i bubnjevi* i *Ajnštajnov život* i put u Moskvu povodom Staljinove nagrade.

1956.

Hospitalizovan u maju.

10. avgusta poslednji put odlazi na pozorišnu probu. Četiri dana kasnije umire od infarkta.